

Otroka pa sta bila že stekla po stopnicah navzdol in že se ju je čulo, ko sta vzdiknila: »Mama, mama, lej, kaj smo ti prinesli!«

In tedaj se je vzdignila na oguljeni zofi v sobi bleda, slabotna ženska. In v tem, ko sta stekla otroka k njej in se je oklenila s svojimi malimi ročicami, je vstopil črevljar pred bledo žensko, vzdignil belo rožo z obema rokama kvišku in ji jo pokazal nemo, brez besede.

In ubogi ženi sta stopili dve solzi v velike odprte oči in sklenila je roki in gledala zdaj rožo in zdaj moža, tako da ni bilo možno reči, se je li to godilo iz veselja do lepe rože ali ker je na tihem hvalila Boga, da ji je dal tako dobrega moža.

Potem pa je rekla žena v vidni zadregi: »Oh, kaka krasota! Kar prelepa je za nas ta krasna roža. Otroka, sedaj pa le skrbita, da bo roži dobro pri nas.«

Tega si otroka nista dala dvakrat reči. Stekla sta vun in kmalu sta prišla nazaj z velikim cvetličnim loncem, napolnjenim z lepo, mehko, črno prstjo, in v to sta vsadila belo rožo. Nato sta pa postavila lonec na mizo, prinesla v malem vrčku vode in jo vlila na prst v loncu.

In tako je stala roža na mizi sredi borne sobe revnih ljudi. Ko je pa tako visela njena glavica nizdol, tedaj je bila kakor blede kraljevo dete, ki so ga ukradli iz palače in spravili v daljno nizkotno sužnost.

Nato sta pa dobila otroka večerjo: vsak kosček kruha s presnim maslom. In to je bilo vse. Toda bila sta zadovoljna, kakor se jima je videlo. Vsedla sta se na klopico nasproti mize, kjer je stala roža. Noge so jima visele dol, in jedla sta borno večerjo, hkrati pa vedno pogledovala na rožo in ji kimala. Nato sta pa šla spat in potem je nastopila tiha, temna noč.

(Konec prih.)

Povest odpadlega lista jablane.

V času je utihnilo žgolenje krilatcev na hišnih podbojih in na visokih deblih. Počasi so vstajala jutra, hladna jutra, vzbujajoča zveneče akorde v vejah borovcev, ki so vzdigali liki harfe svoje veje jezenskemu vetrcu.

Solčnih dni so še brnele čebelice v ajdovi njivi. Valovito polje poznega ovsa je tudi še dihala bujno, polno živiljenje. Med grmičevjem je zadonela še tuintam okorna prva pesem poznega krilatca-mladiča.

Bil je topel popoldan prijetnega jesenskega dne. Košata jablana v sadovnjaku je ohranjala z zadnjimi močmi svoje listje. Zdajinzdaj je zašumelo, zašustelo v zraku. Odpadel je prvi trudni list, ki mu je bila drobna čebelica pretežka. Sapica je posegla po drugem, tretjem orumenelem listu, ki je bilo na njem začrtanih tisoč pozdravov odletelim lastovkam. Jesenska

sapica je posegla še dalje po naslednjih listih, in veter jih je zaporedoma odnašal z nevidno roko. Šusteli so jesensko barvani v pozdrav in slovo ostalim. Padali so, in šumelo je na tleh. Pozdravljali so došle oni, ki so že med prvimi zapustili umirajočo svojo mater — jablano. Gosteje so prihajali, list za listom je odpadal. Postajalo jim je dolgčas, in šepetalí so tajinstveno na tratici, kjer so jih poljubljali solnčni žarki. Oglasil se je list, najstarejših eden, in pripovedoval:

»Nezanimiva, enostavna je moja povest, ki ste jo čuli pač že tisočkrat. Tako je bilo:

Sijala je pomlad, ko sem začutil v sebi toploto življenja. Toda žalostno bi bil moral poginiti, kakor vi vsi, če bi nas ne bilo rešilo solnce. Šele njegova toplota nam je dala moč, da smo zlezli iz popja.

Ko sem pokukal prvič v svet, sem si mislil, da vidim nebesa. Vse naokoli je bilo praznično lepo! Tudi naša mamica je bila v prazničnem krilu. Vsa je bila v belem, rdeče nadahnjenem cvetju. Pestri metuljčki so letali od cveta do cveta. Mislil bi, da so angelčki, ki ni zlega v njih. In vendar so mnoge mojih bratcev spravili prezgodaj v grob in marsikateremu cvetu so zapustili v srcu smrtonosnega črva.

Blizu mene se je vsedel na vejico lep, pisan metulj, kakor ga še nisem videl. Ni dolgo sedel, vendar sem si ga dobro zapomnil. Še danes bi ga spoznal, čeprav ga nisem videl od tedaj nikoli več!

Ko sem pogledal čez par dni tja, kjer je sedel oni nepozabni metuljček, je tam vse mrgolelo čudnih živalic, ki so zelo naglo rastle. Bile so ostudno grde, posebno njihove zelenomodre oči so se mi gnusile. Šesti dan so začele lezti na vse strani. In navdala me je groza, ko sem videl, da so se spravile na moje brate in jih začele požrešno obirati. Oveneli in prerano orumeneli so popadali na tla. In to je storil oni prekrasni, nepozabni metuljček! Ena žival se je ravno namerila name. Vedno bolj so se mi bližale njene hudobne oči. Trepetal sem v smrtnem strahu. Že sem mislil, da me nič več ne more rešiti. Kar prileti s strehe — veste tam izza dimnika, kjer je bilo gnezdece kričavih, sitnih vrabcev — starka in — joj! — če bi videli, kako se je v njenem kljunčku zvijal moj sovražnik, ko ga je nesla za dimnik! Petero kljunčkov se je naenkrat tam odprlo, in bilo je po njem, ki mi je še trenotek preje grozil s smrtjo!

Kaj nam vam še povem? Drugo ste tudi vi sami videli, slišali in čutili. Cvetje je odpadlo. Postajalo je vedno bolj vroče. Dež, grom, blisk, vihar, to vse ste tudi vi doživeli. In tudi toče se gotovo še spominjate, ki nam je umorila na stotine naših bratcev ter uničila večino mladega sadja. Prav gotovo se je spominjate, saj skoro vsi nosimo znake njene neusmiljenosti.

Tudi otrok se pač vsi spominjate, ki so se igrali v naši senci, pričakujoč od nas sladkega sadu. Dali bi jim ga bili obilo, a ni bilo usojeno.

In o deklíci, ki je posedala v naši senci, čudno zamišljena, kaj naj vam o njej povem, kar bi tudi vam ne bilo že znano. Saj ste jo videli, ko se

je njeno oko upiralo v daljino, kakor bi hotela v upapolnem strahu pregledati in prezreti svojo bodočnost. Takrat ste ji gotovo vsi želeli najlepše bodočnosti, prihodnosti brez zapeljivih metuljev, brez črva v srcu in brez viharjev!«

Zapihal je močan veter. Zašumelo je rumeno listje — šum smrti zapadlega. Zažarel je večer, zažarel v krvavordeči zarji skalnatih velikanov. Zažarelo je zlatordeče in rjavo na deblih in ogoljenih vrhovih sadovnjaka. Tuintam po hišah je zatrepetala ter vzplamtela lučka v pozdrav hladni jesenski noči. Polagoma je nastala smrtna tišina. In v takih nočeh so se poslavljale zadnje pozno - jesenske noči, pa prihajale prve kruto - mrzle zimske noči.

Fr. Zupančič.

Švedra.

I.

To-le, kar mi že dolgo leži na srcu, bom potožil samo tebi, ki vate zaupam, ker si edini in resnični moj prijatelj. Kdo drug bi me zaradi tega zasmehoval; ti, tudi sam trpin, me boš pa razumel.

Vse dni svoje mladosti sem neizrečeno veliko trpel. Kjerkoli sem se prikazal, vse me je zaničevalo in se norčevalo iz mene. Kadar sem stopil v šolo, so vsi učenci naenkrat zabučali in me krohotaje obsuli: »Raca na vodi se je prizibalal! . . . Prostor, prostor! . . . Pozdravljena nam bodi, raca na vodi!« Ta me je potegnil za ušesa: »Kako mu vise uhlji v stran, kakor onim zajcem debele pasme — ali ga vidite? In kako miga ž njimi, kakor osel, če ga podražiš — he, he!« Drugi me je krcnil s prstom po nosu: »Joj, joj, pa kakšen nos imaš, tako grdo potlačen kakor izhojena copata! . . . Fej te bodi!« Tretji zopet me je oplazil s pestjo po glavi: »Ampak glava, glava, ta njegov častitljivi kic, v katerem ima nekaj prazne slame, pa nič možgan, — ta mu dela vso čast! Na štiri vogle jo ima skupaj zbito, kakor slab zaboj!« In četrti me je lopnil po hrbtu: »Občudujte njegovo grbo, slavna gospoda! Kakor bi nesel v mlin deset vreč, tako sključeno se drži. . . Prazna slama v glavi ga tišči tako močno navzdol — ha — ha — ha!« Peti pa: »Kaj grba! Njegove dolge, koščene roke, te si oglejte! Od včeraj do danes so mu spet zrastle za en decimeter naprej. Bežimo, da se nas ne bo ovil ž njimi, kakor bršljan drevesa!« — Da bi bili zbežali! Pa niso! Komaj da sem se preril do svojega mesta in položil knjige na klop. Vse drugo dozda je bil le nekak uvod. Zdaj pa se je pričelo prvo dejanje te, za vse druge šaloigre, a zame žaloigre. Od tu, od tam, od zgoraj, od spodaj, od desne in od leve strani ter še od kdovediodkod so bliskoma sunile nepovabljene roke v moje knjige, da so se kakor jata splašenih golobov dvignile s klopi pred menoj ter sifrčale na vse strani šolske sobe. Nastal je nov grohot.